

Віталій Вікторович БУЛЮК

доктор економічних наук, заступник голови, Херсонська обласна рада

Богдан Вікторович ЄГОРОВ

доктор технічних наук, професор,
професор кафедри технології комбікормів і біопалива,
Одеська національна академія харчових технологій

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Булюк В. В. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрних підприємств в умовах трансформації економіки [Текст] / Віталій Вікторович Булюк, Богдан Вікторович Єгоров // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 4. – С. 209-217. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. В статті досліджуються особливості інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств в умовах економічної нестабільності й трансформаційних змін. Обґрунтовано, що виведення з кризового стану агропромислового виробництва пов'язане з здійсненням глибокої структурно-інвестиційної перебудови. Обґрунтовано необхідність створення й реалізації довготермінових інвестиційних програм розвитку регіональних агропромислових виробництв, спрямованих в кінцевому рахунку на досягнення макроекономічної рівноваги відповідно до законів ринкової економіки.

Метою статті є висвітлення й обґрунтування питань, пов'язаних з особливостями інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств в умовах економічної нестабільності й трансформаційних змін.

Результати. Капітальні вкладення в агропромислове виробництво включають витрати на: будівельно-монтажні роботи і придбання обладнання, що входить у кошторис; посадку і вирощування багаторічних культур; придбання машин, обладнання, інвентарю, які не входять у кошторисну вартість будівництва; формування основного стада продуктивної і робочої худоби та інші капітальні витрати (відведення землі й авторський нагляд проектних організацій, утримання адміністративного персоналу підприємств, які будуються, технічний нагляд, проведення культуртехнічних робіт на землях, що не потребують меліорації, здійснення протиерозійних заходів тощо).

Найважливішими етапами є зміцнення виробничої бази й організації з відтворення основних засобів, створення інфраструктури ринку, орієнтація на випуск найбільш необхідної регіону продукції, вирішення важливих регіональних проблем при поєднанні великих підприємств, малого й середнього бізнесу. Вимагають підтримки іпотека, лізинг, адресне інвестування.

Для забезпечення пріоритетного розвитку аграрних підприємств необхідні, передусім, створення і впровадження ефективного господарського механізму, інвестиційне забезпечення комплексних і цілеспрямованих структурних і техніко-технологічних змін. Розрахунки свідчать, що в міру зміцнення матеріально-технічної бази виробництва, переходу до новітніх технологій, розвитку соціальної і виробничої інфраструктури, поліпшення умов життя і праці сільськогосподарських товаровиробників темпи приросту обсягів продукції будуть перевищувати приріст капітальних вкладень, тобто питома вага капіталовкладень зменшуватиметься.

Висновки. Таким чином, виведення з кризового стану агропромислового виробництва пов'язане зі здійсненням глибокої структурно-інвестиційної перебудови. На даному

етапі інвестиційні ресурси аграрного сектору формуються головним чином за рахунок власних коштів підприємств (до 70 %), переважну частину яких складають амортизаційні відрахування. Залишається дуже вузьким сегмент довгострокового кредитування агропромислового виробництва. Отже, перед державними органами виникає проблема розробки довготермінових інвестиційних програм розвитку регіональних агропромислових виробництв, спрямованих в кінцевому рахунку на досягнення макроекономічної рівноваги відповідно до законів ринкової економіки. Необхідною умовою для реалізації переваг України є проведення комплексних реформ, які включають вдосконалення законодавчої бази, створення привабливого інвестиційного клімату і сприятливих умов для припливу кредитних ресурсів до аграрної галузі. Інвестори повинні бути впевнені, що їх права захищені. Тоді інвестиційний стан країни, та зокрема вітчизняного агропромислового виробництва, значно покращиться.

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційне забезпечення, регіональні особливості, розвиток, агропромислове виробництво, аграрні підприємства.*

Vitaliy BULYUK

Doctor of Economics, Deputy Chairman, Kherson regional council

Bogdan YEGOROV

Doctor of Technical Sciences, Professor, Professor of technology of mixed fodder and biofuels
Odessa National Academy of Food Technologies

INVESTMENT PROCUREMENT AGRICULTURAL ENTERPRISES IN BUSINESS TRANSFORMATION CONDITIONS

Abstract

Introduction. *In the article the features of investment support for the development of agrarian enterprises under conditions of economic instability and transformational changes are investigated. It is substantiated that the withdrawal from the crisis situation of agro-industrial production is connected with the implementation of deep structural and investment restructuring. The necessity of creation and realization of long-term investment programs of regional agrarian industrial productions development, aimed ultimately to achieve the macroeconomic equilibrium in accordance with the laws of a market economy, is substantiated.*

The purpose of the article is coverage and substantiation of issues related to the peculiarities of investment support for the development of agrarian enterprises under conditions of economic instability and transformational changes.

Results. *Capital investments in agrarian industrial production include the costs of: construction and installation work and the purchase of equipment included in the estimate; landing and growing of perennial crops; the purchase of machinery, equipment, inventory, not included in the estimated cost of construction; formation of the main herd of productive and working cattle and other capital expenditures (land allocation and author's supervision of design organizations, maintenance of administrative personnel of under construction companies, technical supervision, carrying out of culturally-technical works on land not requiring melioration, implementation of anti-erosion measures, etc.).*

The most important stages are the strengthening of the production base and organizations for the restoration of fixed assets, the creation of market infrastructure, the focus on the production of the most necessary region of products, the solution of important regional problems in the combination of large enterprises, small and medium businesses. Mortgage, leasing, targeted investment require support.

To ensure the priority development of agrarian enterprises, first of all, the creation and implementation of an efficient economic mechanism, investment support of integrated and targeted structural, technical and technological changes are necessary.

The calculations show that with the strengthening of the material and technical base of production, the transition to the newest technologies, the development of social and industrial infrastructure, improving the living conditions and labor of agricultural producers, the growth rate of output will exceed the growth of capital investments, ie, the share of investments will decrease.

Conclusions. *Thus, the withdrawal from the crisis state of agrarian industrial production is associated with the implementation of a profound structural and investment restructuring. At this stage, the investment resources of the agrarian sector are formed mainly from own funds of enterprises (up to 70 %), the overwhelming part of them being amortization deductions. There remains a very narrow segment of long-term lending to agrarian industrial production. So, in front of the state authorities there is a problem creating long-term investment programs for the regional agro-industrial production development, aimed ultimately to achieve macroeconomic equilibrium in accordance with the laws of a market economy. A prerequisite for realizing the benefits of Ukraine is the implementation of complex reforms, which include improving the legislative framework, creating an attractive investment climate and favorable conditions for the inflow of credit resources to the agrarian sector. Investors should be sure that their rights are protected. Then the investment state of the country, and in particular domestic agricultural production, will improve considerably.*

Key words: *investment, investment support, regional features, development, agro-industrial production, agrarian enterprises.*

JEL classification: G31; Q 14

Вступ

В умовах проведення економічної реформи стан інвестиційного забезпечення агропромислового виробництва продовжує залишатися на недостатньому рівні. Особливо це стосується аграрного сектора, де послаблення адміністративних важелів управління, а також значний диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію поглибили дестабілізуючі процеси. Зміна структури агропромислового виробництва, реформування відносин власності й земельних відносин без врахування особливостей відтворення в аграрній сфері на регіональному рівні, неефективне функціонування реформованих агропідприємств і фермерських господарств, недостатній рівень розвитку ринкової інфраструктури негативно вплинули на соціально-трудовий потенціал села, що, безперечно, вплинуло на інвестиційний клімат.

Мета та завдання статті

Метою цієї статті є висвітлення й обґрунтування питань пов'язаних з особливостями інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств умовах економічної нестабільності та трансформаційних змін. У межах досягнення мети виокремлено такі завдання:

- дослідити джерела для інвестування агропромислового виробництва регіону в умовах ринкової економіки;
- обґрунтувати особливості інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Суттєвий внесок в економічну теорію з питань розробки інвестиційної політики, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості, зокрема підприємств аграрного сектору зробили українські вчені: В. П. Александрова, О. М. Климов, Ю. М. Бажал, І. О. Бланк, В. М. Геєць, А. Ф. Гойко, О. М. Голованов, М. І. Кісіль, Г. В. Козаченко, І. І. Лукінов, А. А. Пересада, П. С. Рогожин, Р. А. Слав'юк, П. Т. Саблук, Д. Ф. Харківський, О. П. Чернявський, В. Я. Шевчук, О. М. Шестопись та ін. Проте значна частина питань,

пов'язаних із дослідженням особливостей розвитку інвестиційних процесів для розвитку аграрних підприємств ще залишається не розкритою або потребує вдосконалення й поглиблених досліджень з урахуванням тих економічних процесів, які відбуваються в країні.

Дослідження показали, що недостатній горизонт кредитування не дозволяє аграрним компаніям навіть задумувати і планувати великі й проривні інвестиційні проекти. Подальший ріст АПК вимагає доступного й об'ємного фінансування. Основні фінансові потоки інвестицій мають бути направлені на: розширення обсягів й асортименту продукції АПК; підвищення її якості та долі доданої вартості; глибоку модернізацію основних виробничих засобів, формування ефективної інфраструктури для обслуговування суб'єктів господарської діяльності.

При розгляді інвестиційної діяльності банківських установ необхідно виходити з того, що головним в оцінці їх діяльності є сприяння ними стратегії випереджального зростання, зокрема участь у формуванні інвестиційних ресурсів. Можна зробити висновок, що банківська система України за своїми основними параметрами ще не відповідає поставленим вимогам. У 2013-2017 рр. частка інвестиційних кредитів комерційних банків склала всього 15 % від загальної суми інвестицій в основний капітал, що значно менше від відповідних параметрів країн Центральної Європи. За 2017 р. відповідний показник зріс до 17 %, однак і цей рівень поки що залишається недостатнім. Взагалі, потреба у довгострокових кредитах агропромислового виробництва покривається лише на 10 %. Можна привести доволі багато причин такої незначної долі банків в кредитуванні інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Але це не змінює того факту, що банківська система не виконує одну з ключових своїх функцій – кредитування розвитку реального сектора економіки, а саме – агросектора як рушійної сили сучасного економічного зростання в Україні.

Однією з основних причин низьких вкладень у сільське господарство є збитковість виробництва, відсутність його підтримки й зростання впливу різного роду ризиків на кінцевий результат. Інвестиційний процес передбачає залучення значної частини ВВП від поточного й особистого споживання на цілі накопичення. Інвестиційні ресурси виключаються із розширеного відтворення на весь період до введення й освоєння виробничих потужностей і об'єктів. У майбутньому вони поступово повертаються інвестору в процесі експлуатації об'єктів будівництва, випуску та реалізації продукції. Великий термін інвестиційного циклу і висока вартість об'єктів вимагають виділення спеціальних матеріальних ресурсів. Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження й підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

До 1991 р. мав місце поділ джерел фінансування, особливо капіталовкладень, на централізовані й нецентралізовані фонди. За рахунок централізованих капітальних вкладень здійснювався розвиток міжгалузевих і міжрегіональних виробництв, будівництво нових підприємств і вирішення інших особливо важливих завдань. За рахунок нецентралізованих капіталовкладень здійснювалось технічне переоснащення, реконструкція підприємств, розширення діючих виробництв, будівництво соціального (у тому числі житлового) та природоохоронного призначення.

У нинішніх умовах ринкової економіки регіональний інвестиційний процес забезпечується за рахунок власних фінансових ресурсів і внутрішніх резервів інвесторів (прибутку, амортизаційних відрахувань, заощаджень і вкладів громадян та фірм), а також коштів, які виплачуються страховими компаніями від стихійного лиха й аварій, позичкових фінансових ресурсів інвесторів (облігацій, банківських кредитів) і залучених фінансів (продаж акцій, інших внесків членів колективів, громадян, юридичних осіб),

грошей, які накопичуються у підприємствах, інвестиційних асигнувань із державного та місцевого бюджетів, позабюджетних коштів; іноземних інвестицій (рис. 1).

Для регулювання фінансових потоків на регіональному рівні в інвестиційній сфері доцільно поєднувати методи фінансово-кредитної політики як регіону, так і держави в цілому. Збільшення інвестування тісно взаємопов'язане з циклом відтворення фінансово-кредитних ресурсів. Формування інвестицій в будь-якій галузі агропромислового виробництва у багатьох випадках залежить від співвідношення попиту на фінансово-кредитні ресурси та їх пропозиції, задіяння нового економічного механізму, регулювання інвестиційної діяльності, створення ринкових структур, які сприяють проведенню регіональної інвестиційної політики.

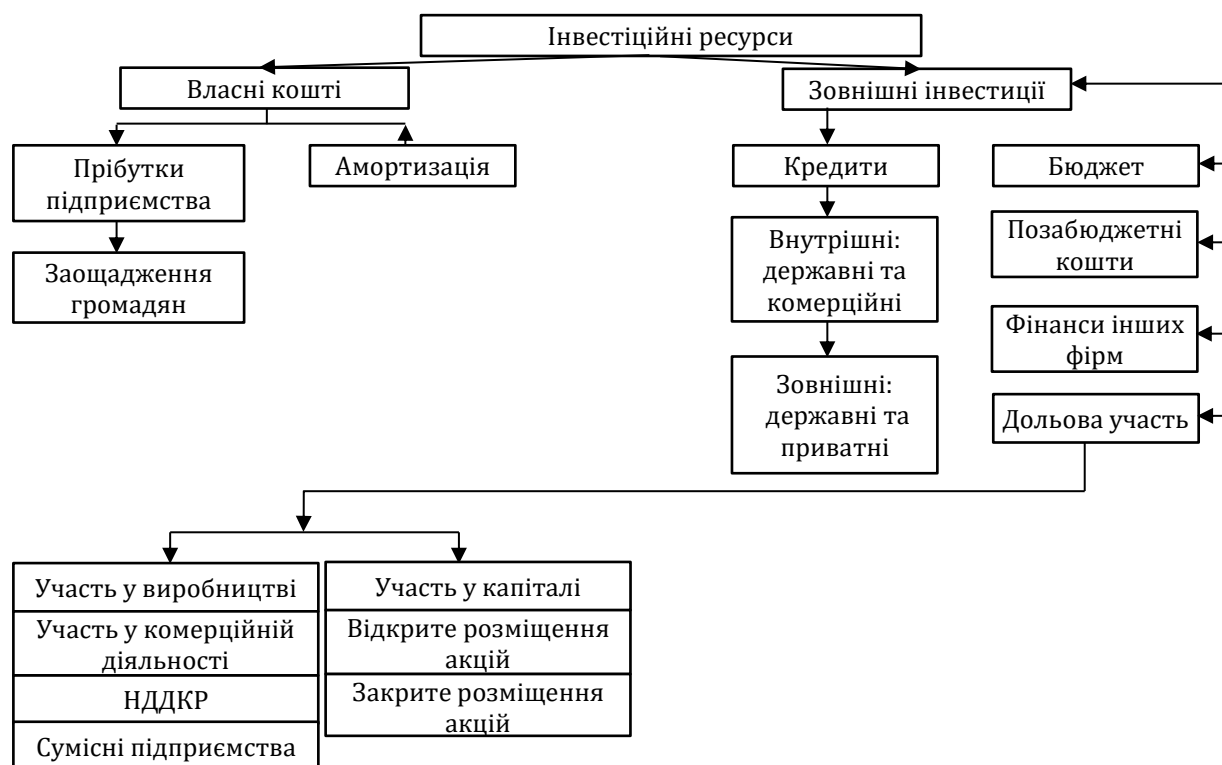

Рис. 1. Джерела інвестування суб'єктів господарської діяльності в аграрному секторі в сучасних умовах

Динаміка обсягів валової продукції сільського господарства й капітальних інвестицій у аграрний сектор у 2012-2016 рр. представлена на рис. 2.

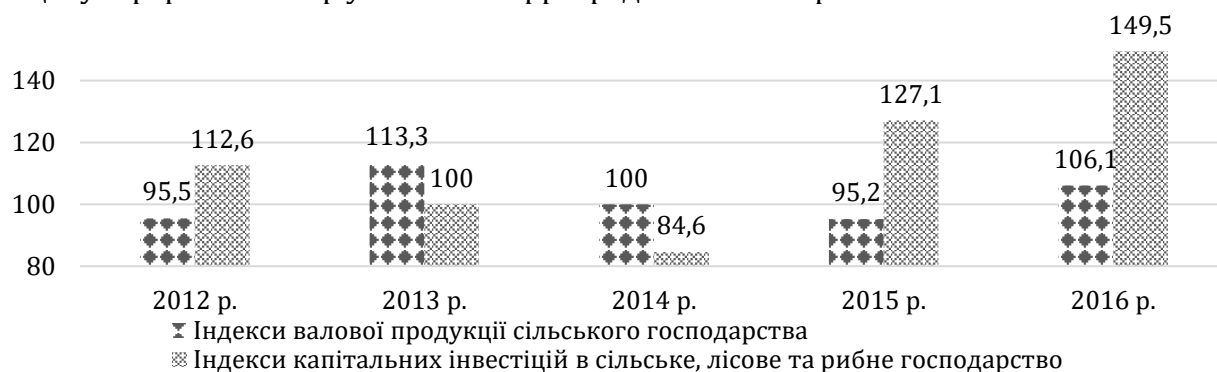

Рис. 2. Динаміка обсягів валової продукції сільського господарства та капітальних інвестицій у аграрний сектор у 2012-2016 рр.

Темпи зростання капітальних інвестицій у сільське господарство у 2015-2016 рр. значно перевищили темпи зростання аграрної продукції. Приріст інвестицій в 2015 р. склав 27,1 %, а в 2016 р. – 49,5 %, тоді як обсяг валової продукції сільського господарства

знизився на 4,8 % у 2015 р. і виріс на 6,1 % в минулому році.

Важливу роль у формуванні інвестиційного потенціалу грають прямі іноземні інвестиції (рис. 3 та 4). За період 2010-2017 рр. обсяги ПІІ у сільське господарство України були дуже незначними, їх частка в загальних обсягах ПІІ в Україні становила 1,72-1,33 %. Причому за аналізований період сума іноземних інвестицій в сільському господарстві зменшилась на 25 %, що говорить про значний відтік іноземного капіталу з галузі.

На думку більшості іноземних інвесторів, бар'єрами на шляху залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, і в АПК в тому числі, є:

- нестабільність і неузгодженість законодавства;
- складна система оподаткування і митного регулювання;
- недостатні гарантії захисту власності і правової захищеності.

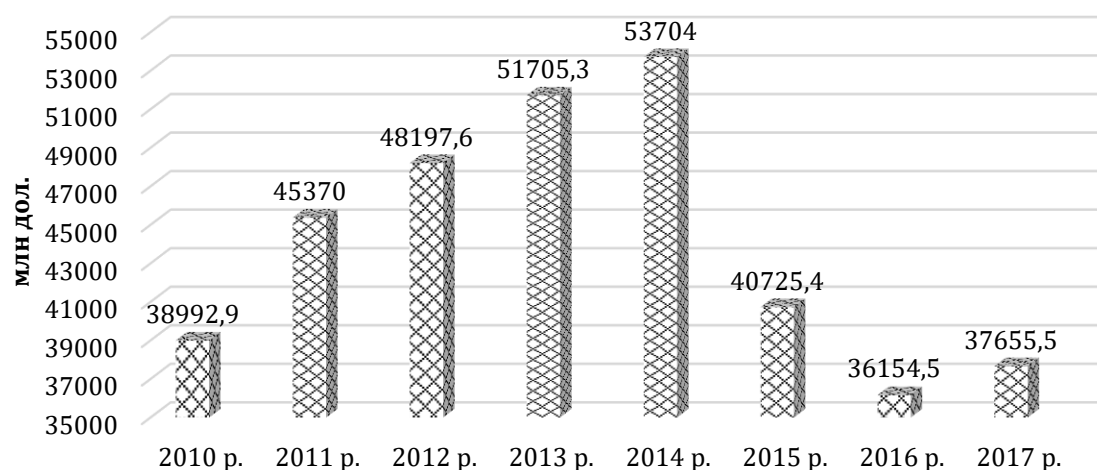

Рис. 3. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України, млн дол. США

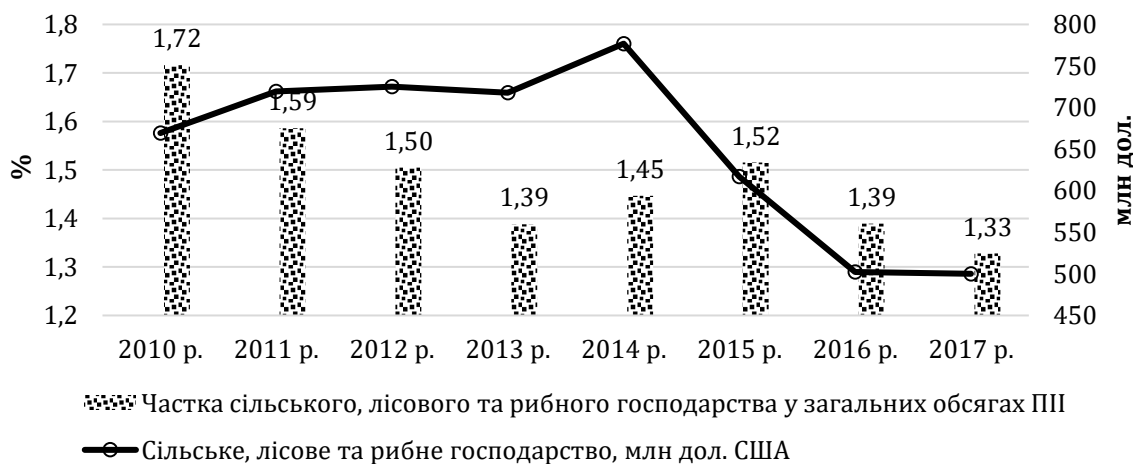

Рис. 4. Динаміка й частка прямих іноземних інвестицій в сільському господарстві України, млн дол. США

Держава, на жаль, так і не зуміла створити умови для того, щоб іноземні інвестиції в АПК сприяли якісному розвитку галузі. Аналіз ситуації з прямими іноземними інвестиціями в сільське господарство країни показує, що іноземні інвестори сьогодні практично не зацікавлені в довгостроковому розвитку сільгосп підприємств і галузі в цілому, вважаючи за краще скоріше отримати віддачу від вкладених коштів.

Фінансово-кредитні й грошові ресурси представляють відносно відокремлену сферу відносин відповідно до зміни на них попиту та пропозиції. Цикл відтворення фінансово-кредитних ресурсів є складним, оскільки він складається з тісно взаємозв'язаних і взаємодіючих підсистем та елементів.

У вирішенні проблем залучення і раціонального використання інвестицій певне місце належить виробничо-фінансовій інтеграції у формі агропромислово-фінансових груп (АПФГ). Слід зазначити, що організаційна структура АПФГ створює сприятливі умови для інноваційної діяльності. У складі АПФГ може бути декілька інноваційних організацій, які розробляють різні напрями науково-технічних програм й ініціюють технічне та технологічне оновлення АПК регіону. Однією з форм реалізації інновацій у структурі АПФГ може бути створення інноваторських груп або венчурне фінансування, що є однією з найбільш ризикованих форм бізнесу.

Переваги АПФГ для іноземного капіталу забезпечуються здатністю їх до самофінансування, наявністю висококваліфікованих кадрів економічного профілю відповідно до вимог міжнародних фінансово-кредитних установ, державними гарантіями, зменшенням ризиків завдяки активній участі у виробничому процесі банків і фінансово-кредитних установ [4].

Капітальні вкладення в агропромислове виробництво включають витрати на: будівельно-монтажні роботи й придбання обладнання, що входить у кошторис; посадку й вирощування багаторічних культур; придбання машин, обладнання, інвентарю, що не входять у кошторисну вартість будівництва; формування основного стада продуктивної і робочої худоби й інші капітальні витрати (відведення землі й авторський нагляд проектних організацій, утримання адміністративного персоналу підприємств, які будуються, технічний нагляд, проведення культуртехнічних робіт на землях, що не потребують меліорації, здійснення протиерозійних заходів тощо).

Найважливішими етапами є зміцнення виробничої бази й організації з відтворення основних фондів, створення інфраструктури ринку, орієнтація на випуск найбільш необхідної регіону продукції, вирішення важливих регіональних проблем при поєднанні великих підприємств, малого та середнього бізнесу. Вимагають підтримки іпотека, лізинг, адресне інвестування.

Для забезпечення пріоритетного розвитку регіональних агропромислових виробництв необхідні, передусім, створення і впровадження ефективного господарського механізму, інвестиційне забезпечення комплексних і цілеспрямованих структурних і техніко-технологічних змін.

Розрахунки свідчать, що в міру зміцнення матеріально-технічної бази виробництва, переходу до новітніх технологій, розвитку соціальної і виробничої інфраструктури, поліпшення умов життя і праці сільськогосподарських товаровиробників темпи приросту обсягів продукції будуть перевищувати приріст капітальних вкладень, тобто питома вага капіталовкладень зменшуватиметься.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На перспективу найбільш характерними завданнями й пріоритетними напрямками розвитку регіональних агропромислових виробництв повинні бути активне проведення санації і реструктуризації підприємств, їх технічного переоснащення, розвиток міжгалузевих виробництв і поглиблення міжрегіональної кооперації у межах країни; переорієнтація окремих підприємств машинобудівної, оборонної та інших галузей на випуск товарів для сільського господарства, будівництва, харчової і переробної промисловостей, таропакувальних матеріалів тощо; випереджувальний розвиток агропромислового виробництва в структурі раціональної спеціалізації регіонів; зміцнення матеріальної бази соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Таким чином, виведення з кризового стану агропромислового виробництва пов'язане зі здійсненням глибокої структурно-інвестиційної перебудови. На даному етапі інвестиційні ресурси аграрного сектору формуються головним чином за рахунок власних коштів підприємств (до 70 %), переважну частину яких складають амортизаційні відрахування. Залишається дуже вузьким сегмент довгострокового кредитування

агропромислового виробництва. Отже, перед державними органами виникає проблема розробки довготермінових інвестиційних програм розвитку регіональних агропромислових виробництв, спрямованих в кінцевому рахунку на досягнення макроекономічної рівноваги відповідно до законів ринкової економіки. Необхідною умовою для реалізації переваг України є проведення комплексних реформ, що включають вдосконалення законодавчої бази, створення привабливого інвестиційного клімату і сприятливих умов для припливу кредитних ресурсів до аграрної галузі. Інвестори повинні бути впевнені, що їх права захищені. Тоді інвестиційний стан країни, та зокрема вітчизняного агропромислового виробництва, значно покращиться.

Список літератури

1. Лагодієнко В. В. Напрями управління інвестиційними та інноваційними процесами в АПК. *Таврійський науковий вісник: [зб. наук. праць ХДАУ]*. Херсон: Айлант. 2006. Вип. 46. С. 151-155.
2. Лагодієнко В. В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. *Бізнес-Навігатор: науково-виробничий журнал Міжнародного університету бізнесу і права*. Херсон, 2013. №2 (31). С. 178-183.
3. Про планування території інфраструктури сільської місцевості: Проект Закону України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=34368&pf35401=134692>.
4. Мельник С. І. Соціально-економічні проблеми відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу села: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2004. 428 с.
5. Лісовий А. В. Державне регулювання розвитку сільських територій : монографія. Київ: Дія, 2007. 400 с.
6. Лагодієнко В. В. Вплив інтенсифікації діяльності з інноваційною основою на розвиток аграрного виробництва. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видав.-поліграф. центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. Том 17. № 3. С. 54-58.
7. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2008. № 5. С. 51-58.
8. Лагодієнко В. В., Мудрак Р. П. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*. 2018. №1 (674). С. 28-40.
9. Коробенко Р. І. Генезис поняття «сільські території» та його сутність. *Економіка АПК*. 2017. №3. С. 92-96
10. Семенишин Х. М. Визначення поняття «сільські території»: соціально-економічний аспект. *Науковий вісник Національного університету податкової служби України (економіка, право)*. 2012. №4. С. 28-32.
11. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н.В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис – XXI*. Scopus Indexed. 2018. №172 (7-8). С. 44-50.
12. Дієсперов В. С. Сільські території як об'єкти організації економічної діяльності. *Економіка АПК*. 2014, №5. С. 56-64.
13. Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В. Моделювання оцінки інноваційної спроможності промислових підприємств. *Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. №1 (28), 2019. С. 280-289.
14. Онисько С. М., Шматковська Т. О. Соціально-економічні умови функціонування особистих селянських господарств. *Економіка АПК*. 2009, №12. С. 104-109.

References

1. Lagodiyenko, V. V. (2006). «Directions of management of investment and innovation processes in the agroindustrial complex». *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk: [zb. nauk. pracz' XDAU]*. Issue. 46. pp. 151-155.
2. Lagodiyenko, V. V. (2013). «Realization of investment support of innovative activity in the food industry». *Biznes-Navigator: naukovy-robny'chyj zhurnal Mizhnarodnogo universytetu biznesu i prava*. no 2 (31). pp. 178-183.
3. Pro planuvannya terytoriyi infrastruktury sil's'koyi miscevoli: Proekt Zakonu Ukrainy. [About the planning of the territory of the infrastructure of the countryside: Draft Law of Ukraine]. Available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=34368&pf35401=134692>.
4. Mel'nyk, S. I. (2004). *Social'no-ekonomichni problemy vidtvorennya ta efektyvnoho vykorystannya resursnogo potencialu sela*. [Socio-economic problems of reproduction and effective use of rural potential]. NNCz IAE. Kiev. Ukraine.
5. Lisovyj, A. V. (2007). *Derzhavne reguluvannya rozvytku sil's'kyx terytorij*. [State regulation of rural areas development]. Diya. Kiev. Ukraine.
6. Lagodiyenko, V. V. (2014). *Vplyv intensyfikaciyi diyal'nosti z innovacijnoyu osnovoyu na rozvytok agrarnogo vyrobny'ctva*. [Influence of intensification of activity with an innovative basis on the development of agrarian production]. *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk. pracz'*. Ternopil's'kyj nacional'nyj ekonomichnyj universytet; In Derij, V. A. (ed.). Ternopil: Vy'davny'cho-poligrafichnyj centr Ternopil's'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universytetu «Ekonomichna dumka», Vol. 17. no 3. pp. 54-58.
7. Malik, M. J. (2008). «On Sustainable Development of Rural Areas». *Ekonomika APK*. no 5. pp. 51-58.
8. Lagodiyenko, V. V. and Mudrak, R. P. (2018). Agroinflyaciya ta indeks spozhy'vchyx cin na prodovol'chi tovary: porivnyal'nyj analiz «Ukrayina – YeS». *Ekonomika Ukrainy*. no 1 (674). pp. 28-40.
9. Korobenko, R. I. (2017). «Genesis of the concept of «rural territories» and its essence». *Ekonomika APK*. no 3. pp. 92-96
10. Semenyshyn, X. M. (2012). «Definition of the concept of «rural territories»: socio-economic aspect». *Naukovy' visnyk Nacional'nogo universytetu podatkovoyi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*. no 4. pp. 28-32.
11. Mudrak, R. P. and Lagodiyenko, V. V., Lagodiyenko, N. V. «Impact of total costs on national production». *Ekonomichnyj chasopy's – XXI*. no 172 (7-8). pp. 44-50.
12. Diyesperov, V. S. (2014). «Silty territories as objects of organization of economic activity». *Ekonomika APK*. no 5. pp. 56-64.
13. Lagodiyenko, V. V., Lagodiyenko, N. V. (2019). «Modeling of estimation of innovative capacity of industrial enterprises». *Zbirnyk naukovy'x pracz' «Finansovo-kredyt'na diyal'nist': problemy teorii ta praktyky»*. no 1 (28). pp. 280-289.
14. Ony's'ko, S. M. and Shmatkovs'ka, T. O. (2009). «Socio-economic conditions of the functioning of personal peasant farms». *Ekonomika APK*. no 12. pp. 104-109.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2018 р.